

Samtal med Mats Granryd, styrelseordförande och Anna Borg, vd och koncernchef

Talare:

- Anna Borg; Vattenfall; vd och koncernchef
- Mats Granryd; Vattenfall; styrelsens ordförande
- Åsa Jamal; Vattenfall; kommunikationsdirektör

Åsa Jamal: Ja, ett väldigt händelserikt år för Vattenfall, men också ett år som har präglats av en otroligt stor dramatik i omvärlden, får vi ju säga. När vi samlades till stämma här sist så var kriget i Ukraina nytt, ofattbart, det fortsätter. Men vi har också haft inflation, kollapsade leverantörskedjor, en mängd saker, energipriskrisen, inte minst. Hur har Vattenfall påverkats av all den här röran i omvärlden?

Anna Borg: Det har varit ett väldigt turbulent år på många sätt och vis. Vi har sett rekordhög priser, vi har sett rekordhög volatilitet i priserna och det har varit väldigt, väldigt tufft för många kunder. Och trots det så har Vattenfall klarat av att vara stabilt under den här perioden. Vi har en god likviditet, vi har en stark balansräkning och vi har ett bra underliggande resultat i verksamheten. Och vi ser också att fler kunder väljer Vattenfall. Vi har fått ungefär 400 000 nya kunder under året, så det har varit både *ups and downs* kan man säga. Det som har varit utmaningen har varit att tänka både kortsiktigt och långsiktigt samtidigt. Att både, så att säga, hantera den här mer eller mindre krisartade situationen här och nu som hela tiden har kommit slag i slag, och sedan samtidigt se till att inte tappa tempo i den omställning och de projekt som vi driver. Så ja, det har varit ett ovanligt år kan man säga.

Åsa Jamal: Jag vet att det är många kunder som har hört av sig direkt till dig, Anna.

Anna Borg: Ja, det stämmer. Jag får otroligt mycket kontakt med våra kunder och det tycker jag i och för sig om. Det som är tråkigt är när de inte är nöjda eller när de har det besvärligt förstås. Det har berört mig ganska mycket, en del av de konversationerna som jag haft under året. Vi pratar med tusentals kunder varje dag. Det är många fler än vad som brukar höra av sig till oss och det är också ett tecken på hur viktig den här frågan är. Det vi försöker göra är att ge råd kring vilken typ av avtal kan vara bäst för just den här kunden; vad kan man göra för att minska sin energianvändning, och också bidra med avbetalningsplaner om det skulle behövas. Vi har också sett att efterfrågan faktiskt har gått ner. Det är många kunder som använder mindre el både i Europa och i Sverige under 2022 än vad man gör normalt sett. Och det finns fortfarande ganska mycket att göra om man tittar på hur hus är byggda och så där. Ska man säga någonting positivt om allt det här så är det väl möjligen att energifrågan har varit högt på agendan så att det är väldigt många som kan väldigt mycket mer om energifrågor och energisystem än vad som var fallet tidigare. Och det är bra, för vi behöver ju den här gemensamma diskussionen kring hur vi ska kunna fortsätta omställningen framåt också.

Åsa Jamal: Är vi klara nu då?

Anna Borg: Nej, det är klart att vi inte är. Det finns massa saker som vi måste göra framöver. Vi har ju stora projekt som rullar till exempel. Och bara i år så ska vi då inviga tre stora vindkraftsprojekt; det havsbaserade Hollandse Kust Zuid som vi såg precis här i filmen. Men vi har också South Kyle som är landbaserad vindkraft i Skottland och vi har Vesterhavsprojekten i Danmark. Och så har vi en hel mängd projekt som rullar men som ligger lite tidigare i sin utvecklingsfas. Och så har vi den här SMR-förstudien som nämndes här också. Så det är mer på alla fronter kan man säga.

Åsa Jamal: Och Mats, det här var ju ditt första år som ordförande. Ett väldigt speciellt år att kliva in naturligtvis, men vad är dina intryck?

Mats Granryd: Ja, det var ju lite utav ett stålbad kan man väl säga, utan att veta om det för ett år sedan. Men det är väl några observationer tycker jag, som man kan säga. Det ena är att i tuffa tider så antingen går man, så att säga, under, eller också så växer man som ledare. Och där tycker jag nog att Vattenfall med dig Anna och ledningen har tagit ett väldigt bra och strukturerat grepp kring händelserna och verkligen lett bolaget. Och det ska du och ledningen ha ett stort tack för. Det är inte lätt, det ska man veta. Det är i tuffa tider som ledarna stiger fram så att säga. Det andra är väl att jag har lärt mig att uppskatta Vattenfall och det enorma kunnande och den passion som finns med att driva klimatomställningen, driva nya energisystem och ta ett stort samhällsansvar. Så jag kommer ut av det här året, trots att det varit turbulent, med en väldigt positiv smak i munnen.

Åsa Jamal: Hur ser du på Vattenfalls roll?

Mats Granryd: Alltså Vattenfall spelar en oerhört viktig roll, inte bara i Sverige men i norra Europa. Och vi brukar ju säga... jag brukar säga, och jag tror att det stämmer, att Sverige leder klimatomställningen i världen. På mitt andra jobb så jobbar jag globalt och där... oftast så refererar man till Sverige och hur pass väl man hanterar klimatomställningen i Sverige och Vattenfall är ledande i Sverige, så då kan man väl dra slutsatsen att förmodligen är Vattenfall ledande i världen. Och så tror jag det är faktiskt. Jag tror att vi leder mycket av klimatomställningen. Vi har en stor passion för det här med att hitta fossilfri energi. Jag tror att det här, som vi brukar prata om, de här 300 terawattimmarna till 2045, är oerhört viktiga för Sverige. Därför att det är inte självklart att det kommer att hända, utan det är bara om vi lyckas, tillsammans med de andra energileverantörerna, skapa energi som är både fossilfri men som är billig och där den faktiskt behövs. Risken är ju annars att industrin flyttar någon annanstans, och säger att: 'det är faktiskt billigare och mer säkert att lägga vår produktion, vår fabrik i land X och Y'. Så för Sverige är det väldigt viktigt, och för Vattenfall naturligtvis också.

Åsa Jamal: Vattenfall har ju också ett internationellt fotavtryck eller ett nordeuropeiskt fotavtryck.

Mats Granryd: Ja, vi finns ju i nio länder med 20 000 anställda så det är helt klart så, och det klimat-kunnande och den omställningspassion som vi lär oss i Sverige då framförallt, naturligtvis så kommer det både Holland och Tyskland och England till godo och många andra länder.

Åsa Jamal: Det har ju varit otroligt mycket politisk debatt kring energifrågorna det här året och jag antar att det kan vara extra utmanande att vara ordförande för ett statligt bolag under de omständigheterna. Vad säger du om det?

Mats Granryd: Det där är en bra fråga, den får jag ofta kan jag säga. Och det är väl så att vi styrs ju precis som vilket annat bolag som helst. Skillnaden är att vi har *en* ägare och vi har ett väldigt tydligt ägardirektiv som följs. Dialogen med ägaren är väldigt positiv, den är väldigt frekvent, vilket jag uppskattar, och jag är väl den som - försöker i alla fall - att ta liksom ägarens roll, även om du ibland är med och har dina egna möten också, så fungerar samarbetet väldigt väl skulle jag vilja säga.

Åsa Jamal: En fråga som diskuterats mycket i den offentliga debatten och mycket politiskt är ju kärnkraft naturligtvis, verkligen topp på agendan. Anna, jag vet att du har välkomnat kärnkraften in i debatten.

Anna Borg: Ja, verkligen. Jag tycker det är bra att kärnkraften betraktas som en naturlig och välkommen del av det svenska energisystemet, därför att vi behöver alla fossilfria kraftslag och det är viktigt också med långsiktiga förutsättningar, när man pratar om den typen av verksamheter där investeringarna som ska göras är väldigt stora och dessutom leva över väldigt, väldigt lång tid, så att det är bra tycker jag. Vi håller ju framför allt på att titta på den här förstudien kring små modulära reaktorer och där jobbas det på för fullt. Vi håller på och gör det arbete som krävs för att kunna göra en miljökonsekvensbeskrivning. En sådan måste man ha när man ska lämna in en ansökan om att bygga nytt. Det innebär att vi kartlägger mycket av det som finns i området. Vi förbereder samråd för att kunna prata med dem som bor i de här områdena, och det är framför allt området kring Ringhals som är aktuellt i första hand. Och vi håller också på att prata med leverantörer för att få en bättre uppfattning om hur långt tekniken har kommit, vad kostnaden kan tänkas vara, och så vidare. Så det rullar på i gott tempo kan vi säga. Men man ska inte glömma bort den kärnkraften som vi har, för den behöver vi också värna om. Så vi tittar också på möjligheten att investera i våra befintliga reaktorer för att kunna livstidsförlänga dem ytterligare. I dagsläget har vi planerat för att de ska ha en livslängd på 60 år, det är fram till 2040 ungefär. Och nu håller vi på att titta på om vi skulle livstidsförlänga dem ytterligare 20 år, fram till 2060, vilket skulle vara en stor hjälp när vi ser det här ökade behovet av energi över tid, så att de kan leva längre. Vad kräver det i form av investeringar? Och det är ju stora investeringar över lång tid. Det är viktigt att välja investeringsbana tidigt, så är det i kärnkraften. Så den diskussionen pågår redan nu och vi tittar också om vi kan höja effekten ytterligare i något av de verken som vi har. Sen är jag väldigt glad att Ringhals fyra är uppe och går och kör för fullt igen, och sedan vet jag att åtminstone ni som bor i Stockholm i morse förmodligen kände av den här frekvensdippen i stamnätet. Åtminstone gjorde jag det när jag stod hemma tidigt i morse och det helt plötsligt blev mörkt och blinkade till, och så kom elen tillbaka igen, och så vitt vi vet var det en frekvensstörning i stamnätet, förmodligen någonstans ute i Täbyområdet som fick följdverkningar och det gjorde att Forsmark 1 och 2 snabbstoppade. Så vi hoppas att vi ska kunna få i gång dem under dagen igen. Men sånt är livet i energibranschen.

Åsa Jamal: Precis, det händer saker hela tiden.

Mats Granryd: Jag skulle bara säga att det här med långsiktighet är ju oerhört viktigt. Vi pratar till 2060 kanske, och de investeringarna vi tar nu är stora investeringar över lång tid. Så stabilitet i ägare, stabilitet i reglering är ett absolut måste för annars blir det omöjligt för oss att räkna på det här. För vi är ett kommersiellt bolag och vi verkar på en konkurrensutsatt marknad.

Åsa Jamal: Vi som verkar i energibranschen har ibland kanske förvånats över den här polariseringen mellan olika kraftslag, som lite överraskande präglar väldigt mycket av den svenska debatten i alla fall. Anna, vad säger du om det där?

Anna Borg: Det där är ju en meningslös diskussion skulle jag säga. För vi behöver alla fossilfria kraftslag om vi ska kunna möta de utmaningar som finns med klimatet och den ökade efterfrågan på el. Så vi kommer behöva alla fossilfria kraftslag. De har alla lite olika för- och nackdelar. Men för att bygga ett robust, stabilt, välfungerande energisystem så behöver du en mix av olika egenskaper och du behöver en mix av olika fossilfria kraftslag. Jag brukar säga att jag gillar alla mina fossilfria kraftslag lika mycket, så jag tycker att det är lite onödigt faktiskt att elda på den diskussionen. Det som är gemensamt för alla de här kraftslagen, det är utmaningarna med tillståndsprocesser, miljöprövning; den tid det tar innan man kan sätta igång och bygga de här anläggningarna. Det betyder ju inte att man inte ska ha ordentliga tillståndsprocesser eller miljöprövningar. Det är klart att man ska ha! Men vi måste hitta ett sätt att kunna jobba snabbare, för vi måste helt enkelt få upp tempot i omställningen.

Åsa Jamal: Om man tittar tillbaka på 2022 då. Mats, du nämnde ledarskapet, expertisen inom bolaget. Finns något särskilt som du är extra stolt över, Anna?

Anna Borg: Ja, alla medarbetare på Vattenfall, skulle jag säga, som under extremt svåra förhållanden många gånger det senaste året, eller ett och ett halvt egentligen. För den här energikrisen i Europa började faktiskt redan innan Ukraina-kriget bröt ut. Redan då så såg vi ett kraftigt minskat inflöde av gas till Europa och kraftigt höjda priser. Det tänker man nästan inte på nu, men det var väldigt dramatiskt hösten 2021 i energimarknaden också. Så allt det arbete som alla Vattenfalls anställda har gjort under den här perioden är jag oerhört stolt över. Och också det faktum att vi har lyckats hålla bolaget så stabilt i alla dimensioner genom den här extrema turbulensen. Men då är då och nu är nu, så nu fokuserar vi framåt.

Åsa Jamal: Ja, men precis. Om vi tittar framåt, hur ser investeringsplanen ut för 2023?

Anna Borg: Ja, till att börja med vill jag säga att den här turbulensen som vi har sett under förra året, den är nog inte över. Vi ska inte ropa hej bara för att det är lite lugnare och lite lägre priser just nu, utan situationen har fundamentalt sett inte ändrats, så att det kan mycket väl slå till igen och bli lika dramatiskt. Det tror jag faktiskt att vi måste vara beredda på. Men med det sagt så måste vi fortsätta den långsiktiga omställningen också. I år och nästa år så investerar vi 77 miljarder svenska kronor i vår verksamhet. 50 av dem går till tillväxtinvesteringar, och då är det framför allt fossilfri elproduktion och elnät. Och det beror ju på att i och med att den här siffran är från de närmaste två åren så är det de projekten som har kommit längst som också drar investeringsmedel nu. Så till exempel då Hollandse Kust Zuid, Vesterhavsprojekten och South Kyle, som jag nämnde tidigare, är projekt som vi kommer se under året. Men också elnätet behöver förstärkas och vi är en av flera nätägare i Sverige, men i våra nät kommer vi att investera en hel del.

Åsa Jamal: Ni håller också på med en spännande solpark i Tyskland.

Anna Borg: Ja, det stämmer. Det är faktiskt en ganska stor solpark som dessutom är kombinerat med ett hållbart jordbruk där man kunnat titta på hur man kan kombinera de här sakerna med varandra. Det är ett väldigt spännande projekt faktiskt.

Åsa Jamal: Ok. Mats, vad vill du skicka med Vattenfall in i 2023?

Mats Granryd: 2023, ja, jag hoppas på lite mer lugnt och inte lika mycket turbulens som 2022. Men visst, vi klarar det om det skulle hända. Men 2023 hoppas jag att vi får klarhet i våra SMR:er och att vi faktiskt kan börja beställa, att vi fortsätter att bygga ut vindkraft och att vi fortsätter att öka upp effekten på vattenkraft. Det är precis som Anna sa: det är så viktigt att vi tar alla fossilfria energimöjligheter och bygger ut dem och satsar långsiktigt på dem.

Åsa Jamal: Och avslutningsvis: om ett år, när vi står här igen, vad ska vi vara stolta över då hoppas ni?

Anna Borg: Jag hoppas att vi klarar av att hålla investeringstakten uppe. Det behövs för att våra kunders konkurrenskraft ska kunna vara fortsatt stark och det behövs för att vi ska kunna få all den här nya fossilfria elen. Till exempel att vi har kommit lite längre kring en del av de planerna vi har i vattenkraften och uppgradering av den som vi såg i media häromdagen. Men jag hoppas också att vi har slutfört en del strukturaffärer som vi håller på med. Det är stora projekt som också tar en hel del kraft i bolaget. Och jag hoppas att vi har lyckats locka tillräckligt många nya medarbetare, för vi behöver bli många fler som ska göra det här jobbet tillsammans.

Åsa Jamal: Något ytterligare?

Mats Granryd: Nej, jag tror att det är ungefär så. Medarbetare, kunder naturligtvis jätteviktigt. Vi kommer nog inte expandera utanför de nio länder vi är i idag utan fortsätta att jobba där, men satsa på de här olika energislagen och distribution också naturligtvis.

Åsa Jamal: Stort tack till er båda!